

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. kovo 23 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Gražinos Davidonienės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja), Gedimino Sagonio ir Donato Šemo, teismo posėdyje kasacinio proceso tvarka išnagrinėjusi civilinę bylą pagal ieškovo **daugiabučio namo savininkų bendrijos „Vakarė“ ir trečiųjų asmenų V. E. ir V. R.** kasacinius skundus dėl Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. birželio 30 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo **daugiabučio namo savininkų bendrijos „Vakarė“** ieškinį atsakovei L. S. dėl įpareigojimo netrukdyti patekti į patalpas ir pagal atsakovės L. S. priešieškinį ieškovei **daugiabučio namo savininkų bendrijai „Vakarė“** dėl valdymo pažeidimo pašalinimo įpareigojant atlikti veiksmus, tretieji asmenys, nepareikšiantys savarakiškų reikalavimų, V. K., S. M. tikroji ūkinė bendrija, „Organizacijų vystymo konsultacijos“, uždaroji akcinė bendrovė „Balijob“, uždaroji akcinė bendrovė „Livita“, uždaroji akcinė bendrovė „Austėja“, J. T., V. P., A. J., L. G., V. L. (V. L.), J. K., V. V., V. R., J. J., D. S., A. B., L. B., V. B., G. H. (G. H.), S. P., E. V., J. K., I. S., A. U., I. F., E. K., D. S., L. J., I. P., N. S., G. B., V. S. (V. S.), A. S., J. A., R. T., I. P., E. S. (E. S.), D. Š., N. M., D. G., R. K., A. K., T. P., L. M.-P., D. M., J. T., A. S. (A. S.), E. V., V. J., T. A., J. K., K. R., E. S., R. A., T. K., T. K., J. A., A. U. (A. U.), I. V., A. D., V. E., T. B., V. G., V. V., R. V., R. B., V. G. (V. G.), S. A., P. R., R. K., A. S., S. K., H. V. (H. V.).

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių daugiabučio namo savininkų bendrijos teisę pasirinkti pažeistų teisių gynimo būdą, dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – **CK**) 4.98 straipsnio pagrindu pareikšto negatorinio ieškimo tenkinimo sąlygų aiškinimo ir taikymo ir proceso teisės normų, reglamentuojančių įrodinėjimą ir įrodymų vertinimą, aiškinimo ir taikymo.
- Ieškovo daugiabučio namo savininkų bendrija (toliau – ir DNSB, Bendrija) „Vakarė“ kreipėsi į teismą, prašydamą įpareigoti atsakovę L. S. netrukdyti ieškovei patekti į atsakovei nuosavybės teise priklausančią nekilnojamąjį daiktą – negyvenamąsias patalpas, esančias Klaipėdoje, Taikos pr. 38-114, rūšio plane pažymėtas indeksais R-1, R-3, R-4, kartu išduodant šių patalpų raktų kopijas.
- Ieškove nurodė, kad yra daugiabučio gyvenamojo namo Klaipėdoje, Taikos pr. 38, savininkų bendrija. VI Registrų centro Nekilnojamojo turto registro duomenimis, negyvenamoji patalpa – pagalbinės patalpos (R-1, R-3, R-4, R-33) su bendro naudojimo patalpa, pažymėta R-35, nuosavybės teise priklauso atsakovei. Patalpoje, pažymėtoje R-1, yra daugiabučio gyvenamojo namo elektros įvado skydinės, jose sumontuoti elektros tiekėjų apskaitos įrenginiai. Šios elektros skydinės yra bendrosios pastato inžinerinės sistemos. Patalpoje, pažymėtoje R-3, yra daugiabučio gyvenamojo namo šilumos valdymo ir apskaitos mazgas, jame sumontuoti šilumos punkto vamzdžiai ir valdymo skydas. Šis šilumos punktas taip pat priskiriamas prie bendrosios pastato inžinerinės sistemos. Patalpoje, pažymėtoje R-4, yra daugiabučio gyvenamojo namo šalto vandens įvadas su apskaitos prietaisu ir pagrindine sklende. Prasidėjus teisminiams ginčams su atsakove sugyventiniu L. S., ieškovo pradėjo susidurti su klitinėmis siekdama patekti į rūšio patalpas R-1, R-3, R-4. Nors ieškove šių patalpų savininkė ne kartą nurodė, kad į minėtas patalpas nori patekti ne savo ar kitų asmenų asmeniniams poreikiams patenkinti, o tik privačiai inžinerinių tinklų priežiūrai, reguliavimui, apskaitos įrenginių patikrinimui atlikti, tačiau į tokius pranešimus ir paaiškinimus nebuvo atsižvelgta.
- Atsakovė priešieškiniu prašė įpareigoti ieškovę iki 2022 m. birželio 1 d. išskirti jai nuosavybės teise priklausančius inžinerinius tinklus ir bet kokius kitus jai priklausančius daiktus iš atsakovei nuosavybės teise priklausančių negyvenamųjų patalpų, esančių Klaipėdoje, Taikos pr. 38-114, rūšio plane pažymėtas indeksais R-1, R-3, R-4; nustatyti terminu to neatlikus, skirti ieškovei 50 Eur baudą, mokamą atsakovei už kiekvieną užleistą dieną.
- Priešieškinyje atsakovė nurodė, kad kai ji pirkto patalpas, pardavėjas suteikė visas **CK** 6.321 straipsnyje nustatytas garantijas, jog turtas nėra suvaržytas. Nekilnojamojo turto registro pažyma patvirtina, kad atsakovės turto suvaržymų viešame registre neįregistruota. Atsakovė neprivalo viena suteikti patalpas bendram turtui, o kiti bendraturčiai neturi teisės visą našta dėl bendro daikto perkelti vienam bendraturčiui, t. y. atsakovei. Ieškove elgiasi nesąžiningai, norėdama sutapatyti atsakovės turto sąsąskaitą. Atsakovės pasiūlymai dėl įvairių sprendimų būtų būdo nemotyvuoti atmetti. Ieškovės samdyti asmenys savavališkai nuėmė atsakovės patalpų spynas, jas pakeičia, pasilekia raktus sau ir duoda ieškovei. Negyvenamosios patalpos nuosavybės teise priklauso atsakovei, dalis šių patalpų užimtos ieškovei priklausančiais inžineriniais tinklais, dėl to atsakovė negali šių patalpų naudoti savo nuostata. Sienų sezonas paprastai nesiekia gegužės mėnesio, todėl išskirti savo turtą ieškovei įpareigojama per mėnesį nuo šilumos sezono pabaigos, t. y. iki birželio 1 dienos, nustatant 50 Eur baudą už kiekvieną sprendimo neįvykdymo dieną, kadangi dėl ieškovės neteisėto neveikimo atsakovė, negalėdama naudoti, pertvarkyti patalpų, jų išnuomoti, patiria nuostolius.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- Klaipėdos apylinkės teismas 2022 m. kovo 14 d. sprendimu ieškinį tenkino – įpareigojo atsakovę netrukdyti ieškovei atstovaujančiam subjektui patekti į atsakovei nuosavybės teise priklausančio nekilnojamojo daikto – negyvenamųjų patalpų, esančių Klaipėdoje, Taikos pr. 38-114, patalpas, pagal rūšio planą pažymėtas indeksais R-1, R-3, R-4, kartu išduodant šių patalpų raktų kopijas, kad būtų užtikrinta šiose patalpose esančių inžinerinių sistemų priežiūra ir eksploatavimas. Priešieškinių atmetė.
- Teismas nustatė, kad gyvenamajame name Klaipėdoje, Taikos pr. 38, yra įsteigta ir veikia DNSB „Vakarė“, kurios tikslas – įgyvendinti pastato patalpų savininkų teises ir pareigas, susijusias su jiems priklausančių bendrosios dalinės nuosavybės teisės objektų valdymu, naudojimu, priežiūra, atnaujinimu (Bendrijos įstatų 7 punktą). Negyvenamoji patalpa – pagalbinės patalpos, pažymėtos indeksais R-1, R-3, R-4, R-33, su bendro naudojimo patalpa, pažymėta R-35, nuo 2015 m. balandžio 15 d. pirkimo-pardavimo sutarties pagrindu nuosavybės teise priklauso atsakovei. Pagal rūšio patalpų planą patalpoje, pažymėtoje R-1, yra daugiabučio gyvenamojo namo elektros įvado skydinės, kuriose sumontuoti elektros tiekėjų apskaitos įrenginiai. Šios elektros skydinės yra bendrosios pastato inžinerinės sistemos. Patalpoje, pažymėtoje R-3, yra daugiabučio gyvenamojo namo šilumos valdymo ir apskaitos mazgas, kur sumontuoti šilumos punkto vamzdžiai bei valdymo skydas. Šis šilumos punktas taip pat priskiriamas prie bendrosios pastato inžinerinės sistemos. Patalpoje, pažymėtoje R-4, yra daugiabučio gyvenamojo namo šalto vandens įvadas su apskaitos (skaitiklio) prietaisu bei pagrindine sklende. Pastato inžinerinės sistemos yra įtrauktos į daugiabučio gyvenamojo namo bendrojo naudojimo objektų aprašą ir priklauso pastato patalpų savininkams bendrosios dalinės nuosavybės teise.
- Teismas nurodė, kad daikto savininkas gali reikalauti pašalinti bet kuriuos jo nuosavybės teisės pažeidimus, nors ir nesusiėjęs su valdymo netekimu, reikšdamas negatorinį ieškinį **CK** 4.98 straipsnio pagrindu. Teismas vadovavosi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimais dėl negatorinio ieškimo: savininkas, pareiškęs tokį ieškinį, turi įrodyti du dalykus: 1) kad jis yra turto savininkas; 2) kad jo teisės yra pažeistos. Savininkas neturi įrodyti, kad jo teisės pažeidžiantis asmuo elgiasi neteisėtai. Priešingai, esant įrodymams pirma nurodytiems faktams, atsakovas turi įrodyti, jog jo elgesys visiškai atitinka teisės aktų reikalavimus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2001 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-949/2001; 2008 m. rugpjūčio 1 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-407/2008**; 2010 m. birželio 22 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-285/2010**; 2011 m. balandžio 26 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-189/2011**).
- Teismas nustatė, kad kasacinio teismo išaiškinimus, jog daugiabučio gyvenamojo namo savininkų bendrija steigama tam, kad įgyvendintų butų ir kitų patalpų savininkų bendrosios dalinės nuosavybės teisės turinį sudarančias valdymo ir naudojimo teises, ji turi įgaliojimus atstovauti butų ir kitų patalpų savininkams šiose santykiuose, *inter alia* (be kita ko), reikšti materialiosios teisinis reikalavimus teisme, jeigu tai būtina daugiabučio gyvenamojo namo ir jame esančių bendrojo naudojimo objektų valdymui ir naudojimui pagal paskirtį užtikrinti, teismas nusprendė, kad ieškove, siekdama apginti gyvenamojo namo bendrojo naudojimo objektų bendraturčių teises šiuos objektus naudoti ir prižiūrėti, taigi įgyvendindama jai įstatymo, įstatų suteiktą kompetenciją, turi teisę reikšti negatorinį ieškinį.
- Teismas nurodė, kad inžineriniai įrenginiai, esantys ginčo patalpose, yra daugiabučio gyvenamojo namo bendrojo naudojimo objektai ir priklauso pastato patalpų savininkams bendrosios dalinės nuosavybės teise. Duomenų apie tai, jog inžineriniai įrenginiai būtų įrengti neteisėtai, nėra.
- Teismas nurodė, kad ieškove, veikdama kaip daugiabučio namo savininkų bendrija, privalo užtikrinti tinkamą bendrojo naudojimo objektų (taip pat ir inžinerinių įrenginių) eksploatavimą ir priežiūrą, tačiau nustatė, jog nevaržomas ieškovės atstovų ar jos įgaliotų asmenų pateikimas į nurodytas patalpas nėra užtikrinamas.
- Teismas pabrėžė, kad užtikrinti pastato inžinerinių įrenginių priežiūrą ir eksploatavimą yra ne tik ieškovės teisė, bet ir pareiga, nesant šių inžinerinių įrenginių, gyvenamasis namas nefunkcionuotų tinkamai. Atsakovei pastate nuosavybės teise priklauso tik rūšio patalpos, kurios nėra gyvenamųjų patalpų priklausinys. Įsigydamą negyvenamąsias patalpas, atsakovė žinojo, jog jose yra įrengti viso namo inžineriniai įrenginiai, ir turėjo bei galėjo įvertinti aplinkybę, jog ieškovės atstovai ar įgalioti asmenys privalės patekti į šias patalpas, kad užtikrintų šių įrenginių tinkamą eksploatavimą ir priežiūrą.
- Teismas atkreipė dėmesį, kad atsakovės samoningas trukdymas (rįbėjimas) patekti prie namo bendrojo naudojimo objektų – elektros, vandens, šilumos tiekimo inžinerinių sistemų – sukuria objektyviai nepateisinamą apskundimą naudotis bendrojo naudojimo objektais ir juos valdyti. Įvertinęs išdėstytas aplinkybes, byloje ištirtus įrodymus, aptartą teisinį reglamentavimą, teismas padarė išvadą, kad ieškovės reikalavimas dėl atsakovės įpareigojimo netrukdyti patekti į patalpas, kuriose yra gyvenamojo namo inžineriniai įrenginiai, yra pagrįstas.
- Dėl atsakovės priešieškinio teismo nurodė, kad atsakovė įsigijo negyvenamąsias patalpas su jose esančiais inžineriniais įrenginiais. Prieš įsigydamą šias patalpas įvertino jų būklę bei aplinkybę, kad šiose patalpose yra inžineriniai įrenginiai. Duomenų, jog prieš įsigydamą minėtas patalpas atsakovė būtų reikšusi kokias nors pretenzijas ar būtų turis su ieškove dėl inžinerinių įrenginių išskelimo, byloje nėra. Ieškove vykdė inžinerinių įrenginių atnaujinimo darbus. Teismas nenustatė, kad atsakovė būtų reikšusi pretenzijas dėl jos patalpose atliekamų inžinerinių įrenginių rekonstrukcijos darbų nei jų atlikimo metu, nei po jų atlikimo. Teismas pažymėjo, kad atsakovės teikti pasiūlymus ieškovei išpirkti minėtas patalpas esminės teisinės reikšmės bylos nagrinėjimui neturi, nes būtent atsakovė pirmą įsigijo šias patalpas, o po to siekė perparduoti jas ieškovei.
- Teismas pabrėžė, kad ieškove, patekdamą į atsakovės patalpas, vykdo jai įstatymu priskirtas funkcijas, siekdama tinkamai įgyvendinti inžinerinių įrenginių priežiūrą, kad būtų užtikrinta daugiabučio namo patalpų savininkų teisėti poreikiai. Ieškove, patekdamą į atsakovės patalpas, veikia teisėtai ir toks atsakovės nuosavybės teisių rįbėjimas yra objektyviai pateisinamas. Teismas atkreipė dėmesį, kad visos namo rūšio patalpos turi savininkus, taigi net ir tuo atveju, jeigu būtų pagrindas tenkinti priešieškio reikalavimą, neišku, kaip ieškove galėtų šį reikalavimą įgyvendinti. Be to, inžinerinių įrenginių išėlimas iš atsakovės patalpų tikėtina kainuotų neproporcingai atsakovės lūkesčiams didelę sumą. Lydytojo L. S. pasvarstymai apie tai, kur galėtų būti išskirti inžineriniai įrenginiai, yra deklaratyvaus pobūdžio. Atsižvelgdamas į išdėstytas aplinkybes, byloje surinktų ir ištirtų įrodymų visumą, teismas nusprendė, kad atsakovės ieškinyje yra nepagrįstas, todėl jį atmetė.
- Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal atsakovės apeliacinį skundą, 2022 m. birželio 30 d. sprendimu panaikino Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. kovo 14 d. sprendimą ir priėmė naują sprendimą – ieškinį atmetė, priešieškinių patenkinė iš dalies. Įpareigojo ieškovę išskirti jai nuosavybės teise priklausančius inžinerinius tinklus ir bet kokius kitus jai priklausančius daiktus iš atsakovei nuosavybės teise priklausančių negyvenamųjų patalpų Klaipėdoje, Taikos pr. 38-114, rūšio plane pažymėtas indeksais R-1, R-3, R-4; įpareigojams įvykdyti nustatė 10 mėnesių nuo sprendimo priėmimo dienos terminą.
- Apeliacinės instancijos teismas atkreipė dėmesį, kad **CK 1.138 straipsnis** nustato, jog civilines teises įstatymų nustatyta tvarka gina teismas, neviršydamas savo kompetencijos, šiame straipsnyje nurodytais ir kitais įstatymų nustatytais būdais. Toks teisinis reglamentavimas suponuoja bei pagrindžia teismo pareigą įvertinti, ar ieškovo pasirinktas teisų gynimo būdas atitinka įstatyme įtvirtintą reglamentavimą, ar toks būdas gali būti taikomas konkrečiais teisų pažeidimo atveju, ar egzistuoja alternatyvūs teisų gynimo būdai, ar įstatyme neįtvirtinta konkrečiai teisų gynimo būdo taikymas.
- Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad pirmosios instancijos teismas nepasiekė ir neapmėginavo atsakovės nesutikimo su ieškiniu reikalavimais motyvų, kuriuos grindė rašytiniais įrodymais, kad daugiabučio namo butų savininkai susirinkimo metu nusprendė į teismą kreiptis dėl servituto nustatymo, t. y. pasirinko pasirinkti teisų gynimo būdą. Teisėjų kolegijos vertinimu, ieškove, pasirinkdama kitą teisų gynimo būdą, nei buvo nuspręsta butų savininkų susirinkimo metu, viršijo savo įgaliojimus, o pirmosios instancijos teismas, tenkindamas ieškovės reikalavimus, neužtikrino tinkamo daugiabučio namo butų savininkų, kartu ir atsakovės, teisų įgyvendinimo.
- Įvertinusi Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsnyje įtvirtintą fundamentalų nuosavybės neliečiamumo principą, **CK 4.111** straipsnį, reglamentuojantį servituto nustatymo pagrindus, ir atsižvelgdama į kasacinio teismo praktiką dėl servituto susirinkimo metu nusprendė į teismą kreiptis dėl servituto nustatymo, t. y. pasirinko pasirinkti teisų gynimo būdą: pareikšti reikalavimus iš esmės siekia suvaržyti atsakovės nuosavybės teise, įpareigojant ją sutikti su nustatytomis sąlygomis, ir niekaip jai nekompensuoti patiriamų nepatogumų ir suvaržymų. Toks pasirinktas teisų gynimo būdas yra neproporcingas ir pažeidžia nuosavybės teisės esmę, todėl pirmosios instancijos teismas neturėjo pagrindo tenkinti tam suformuluoto ieškio reikalavimą.
- Kolegija pabrėžė, kad ieškove, atstovaudama daugiabučio gyvenamojo namo butų savininkų teisėms ir teisėtiems interesams, žinodama apie jų sprendimą ir išreikštą valią ginčo situaciją spresti kreipiantis į teismą dėl servituto nustatymo, atstovaujami butų savininkų teisės turėtų ginti prašydama taikyti servituto institutą. Tik ieškovei pareikšus nurodyto pobūdžio reikalavimą, pirmosios instancijos teismas turėtų teisinį pagrindą ginčo situacijai taikyti teisės normas, reglamentuojančias servitutą. Reikšiant tokį reikalavimą turėtų būti pagrindžiama tiek objektyvi tokių rįbėjimų taikymo būtinybė, tiek apimtį, laikantis minimalaus savininkų teisų rįbėjimo principo reikalavimų, taip pat sprendžiamas atygtinumo klausimas. Nustačius, jog ieškove pasirinkto netinkamą teisų gynimo būdą, kolegija konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas nepagrįstai tenkino ieškinį, todėl pirmosios instancijos teismo sprendimą panaikino ir ieškinį atmetė.
- Teisėjų kolegija, įvertinusi šalių paaiškinimus, byloje pateiktus rašytinius įrodymus, padarė išvadą, kad atsakovė įrodė, jog nagrinėjamu atveju egzistuoja sąlygos tenkinti negatorinį ieškinį, t. y. atsakovei nuosavybės teise priklauso negyvenamosios paskirties patalpas, dalis patalpų yra užimtos visiems gyventojams bendrosios dalinės nuosavybės teise priklausančiais inžineriniais tinklais ir dėl to atsakovė negali šių patalpų naudoti savo nuostata.
- Teisėjų kolegija nesutiko su pirmosios instancijos teismo vertinimu, kad atsakovė prieš įsigydamą patalpas žinojo, jog jose yra įrengti inžineriniai tinklai, todėl turėjo suprasti, kad, siekiant juos tinkamai prižiūrėti ir eksploatuoti, bus poreikis į jas kartais patekti, kad atsakovė anksčiau nerekėdė dėl to pretenzijų, todėl atsakovės nuosavybės teisių rįbėjimas yra objektyviai pateisinamas. Kolegija pažymėjo, kad atsakovė ne kartą siekė išspręsti klausimą dėl

23. Teisēju koleģija sūtīto su atsakoveis teigmas, kad pirmsios instancijos teismas, tenkdamas ieskoves ieskijn, nepagatisti, netesetasi ir neproporcionari apribo atsakoveis teises. Atsakovei pateikt jrodjums, kad yra galimyb ieskelti inžinerinius tinklus ir kiek tai kainuotu. Nors atsakovs teismui pateikt jrodjums ne del visu inžineriniu tinklu ieskelimo galimyb es isliadu, taacia, teisju koleģijos vertinimu, tai nepareigie ieskoves pareigos jrodinti savo atsiskirtum del atsakoveis reikalavimu nepagrjstumo. Koleģija pabrėžė, jog atsakoveis nurodytos aplinkybės ir pateikti jrodjimai leidžia daryti labiau tikėtina išvadą, kad techninės galimybės įvykdyti atsakoveis reikalavimus yra ir kad jų įgyvendinimas kainuos nebrangiai, įvertinti narių, turinčių pareigą prisidėti prie tokių išdėjų atlyginimo, skaičių. Teisju koleģija pažymėjo, kad ieskovė, jog toks atsakoveis reikalavimus yra neracionalus ir ekonomiskai neraudingas, šiu savo teigjnu nepagrindė.

24. Teisju koleģija nusprendė, kad yra pagrindas tenkinti atsakoveis priešieskijn ir ipareigoti ieskovę ieskelti is atsakovei priklausančių patalpų inžinerinius tinklus. Teisju koleģija patikslino, kad inžineriniai tinklai nuosavybes teise priklauso ne ieskovei, o daugiaubiojiu gyvenamojo namu butų savininkams, kartu ir atsakovei, bendrosios dalinės nuosavybės teise. Įpareigojimams įvykdyti nustatė 10 mėnesių terminą.

25. Įvertinusi tai, kad atsakovei nepagrindė savo reikalavimu del baudos skyrimo ieskovei kaip nuostoliu atlyginimo atsakovei, teisju koleģija šis atsakoveis reikalavimą atmetė kaip neįrodydą.

26. Kasacinių skundu ieškovė prašo panaikinti Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. birželio 30 d. sprendimą ir palikti galioti Klaipėdos apylinkėteismo 2022 m. kovo 14 d. sprendimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

26.2. Apeliacines instancijos teismas nepagrįstai kotavo, kad iškėso vėrsioja į pateiktus įgaliojimus, t. y. turėjo reikšti iškėsinį dėl servituto nustatymo, nes daugiaubioje gyvenamojo namo ir viniųvinių bendrijų 2016 m. kovo 16 d. susirinkimo iškėsinė valdų kreipėsi į teismą dėl servituto nustatymo. Iškėso pareikšti reikalavimų pareigoti atsakovą neturkdyti iškėsoi patekti į atsakovui nuosavybės teisės priklausantį nekilnojamąjį daiktą, nevirsdamą jai suoriti įgaliojimų. Iškėso turį teisę gnti visą daugiaubio namo gyvenotojų interesus, jeigu tai būtina daugiaubio gyvenamojo namo ir jame esančių bendrijų naudojimo objekto valdymui ir naudoti jai pagal paskirtį užtikrinti. Nors dėl pandėmis situacijos iškėso naujo susirinkimo nedarė, apie naują procesą ji buvo įpareigota pranešti ne tik bendrijos nariams, bet ir įtrauktiems į bylą tretiesiems asmenims, nepareikšdantiems savarankiškų reikalavimų, butų ir kitų patalpų savininkams, nesantiesiems bendrijos nariams. Iškėso šiuos teismus pareigojimus įvykdė. Priestairavimu dėl kreipimosi į teismą nurodytu pagrindu nebuvo. Vieni bendrijos nariai ir daugiaubio namo patalpų savininkai, kurie nėra bendrijos nariai, žinojo apie vykstantį teisinį procesą. Apeliacines instancijos teismas nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuluotos teisės taisyklės ir aiškinimo praktikos, kad daugiaubio gyvenamojo namo nariai turi materialiąją teisę į teismą, jeigu tai būtina daugiaubio gyvenamojo namo viniųvinių bendrijų naudojimo objekto valdymui ir naudoti jai pagal paskirtį užtikrinti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. gruodžio 17 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-566-2007](#); 2015 m. kovo 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-114-378/2015](#); 2019 m. birželio 27 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-243-695/2019](#), 29 punktai).

26.5. Apeliacinės instancijos teismai neatsižvelgė į pirmosios instancijos teismo nustatytas faktines aplinkybes: gyvenamasis namas negali funkcionuoti be inžinerinių sistemų; duomenų apie tai, kad inžinerinės sistemos įrengtos neteisingai, nėra; inžinerinės sistemos buvo sumontuotos dar iki atsakovė įsigyjant patalpą; atsakovė prieš įsigydamą patalpą žinojo ir suprato, kad patalpose yra sumontuotos inžinerinės sistemos; 2017 m. gruodžio mėnesį buvo įvykdyta šilumos punkto rekonstrukcija; 2019 m. birželio mėnesį buvo atlikti karšto, šalto ir kirkuliačio magistralinio vamzdžio bei stovų keitimo darbai; atsakovė nė karto nekėlė reikalavimo išskirti inžinerinius tinklus, tik stiebelius patalpą pirkti; atsakovė pateikė duomenis tik apie šilumos punkto iššėlimo kainą, į kurią neįtraukti projektavimo darbai, o kaina tik preliminarai; atsakovė nepateikė nė vieno pagrįsto įrodymo, kad inžinerinių tinklų (kurių yra net treji) iššėlimas yra galimas ir atitinka statybos norminių aktų reikalavimus; atsakovės valios neišreiškimas dėl inžinerinių tinklų iššėlimo, prieš juos renuojuojant (modernizuojant), patvirtina atsakovės pritarimą, kad pastarieji liktų jai nuosavybės teise priklausančios patalpos.

26.7. Reikalavimai dėl pareigojimo iškelti daugiabučio gyvenamojo namo inžinerinius tinklus pagrįsti atsakovė pateiktą UAB „Termofora“ sudaryta lokalinė karšto vandens ir šildymo vandenynų sistemų montavimo darbų sąskaita (3900,85 Eur (su PVM)), kurioje nurodyta, kad projektavimo darbai ir įsamta neįtraukti. Atsakovė nepateikė kitų duomenų ir dokumentų. Apelacinės instancijos teismas, vadovaudamasis tik šiuo rodymu bei atsisakydamas atsisakyti šiam rodymui, padarė išvadą, jog projektavimo darbai ir įsamta neįtraukti. Padedant šiam rodymui, atsakovė pateikė ir kitus dokumentus, kurie patvirtina, kad projektavimo darbai ir įsamta neįtraukti. Padarydamas šią išvadą, apeliacinės instancijos teismas, tik patikėdamas rodytinį vertinimo tasikys, bei atsižvelgęs sąsą kompetetingų vertindamas techninė, dokumentacinę galinvy, perkelki inžinerinius tinklus į kitą vietą. Atsakovė nepateikė rodytinų, kurie būtų parenti specializias žinias turinio subjekto ir kuris būtų pateiktas pirmine išvada, kad inžinerinių tinklų šiekėlas yra galinas tiek techniskai, tiek įgyvendinant pakastes prisijungimo salygas. Nesant šių duomenų, teismas, neturėdamas specialijų žinių, vertindamas, ar yra teismas galintys patenkinti atsakovės reikalavimų, vadovavosi neoficialia informacija, kuri neatitinka minimalių pasiūlytų kriterijų. Teismas nutarė, kad inžineriniai tinklai gali būti iškelti, tačiau nedetalizavo, nei kur, nei į kokias patalpas, nesigiliną į faktines aplinkybes, kad visos gyvenamojo namo risio patalpos yra užimtos (priklausiančio atskiriems subjektams).

28. Kasacinio skunduro teisinis asmenys V. E. ir V. R. prašo panaikinti Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. birželio 30 d. sprendimą ir Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. kovo 14 d. sprendimą ir byla aršinti nagrinėti šioje pirmosios instancijos teismui. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

28.1. Apeliacinės instancijos teismai, kaip apskaitos padaliniai, vykdomi visų bylų apskaitą, ir turėjo sprendimų klausimą, ar šių bylų galima grąžinti į apeliacinės instancijos teismą, ir priimti sprendimą dėl grąžinimo. Tačiau, kaip nurodė Europos Teisingumo Teismas, apeliacinės instancijos teismas, kaip apskaitos padalinys, neturi kompetencijos priimti sprendimų dėl grąžinimo. Šiuo klausimu, kaip nurodė Europos Teisingumo Teismas, kompetencija priimti sprendimą grąžinti bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teismui (jei trūkumų galima pašalinti bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme) arba grąžinti bylą nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui (jei trūkumų negalima pašalinti bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme) (**CPK** 296 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 296 straipsnio 2, 3 dalys). Apeliacinės instancijos teismas pasirinko **CPK** nenustatytą būdą ir panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimą.

28.2. Pirmosios instancijos teismas pažeidė [CPK 422 straipsnio](#) 2 dalį, nustatantią, kad bylose dėl daikto valdymo pažeidimo priešiškinio pareiškimas nėra leidžiamas, ir byloje, iškeltoje pagal ieškovės negotorinį ieškinį, pirmės atsakovės negotorinį priešieškinį, taip be teismo pagrindo praplešdamas ieškovės ieškoves reikalavimais apibrėžtas bylos nagrinėjimo ribas. Tačiau pirmosios instancijos teisme ieškinys buvo patenkintas, o priešieškinis atmestas, todėl teismo padarytas procesinis pažeidimas nesudarė pagrindo šio aspektu kvestionuoti pirmosios instancijos teismo sprendimą. Tačiau apeliacinės instancijos teismas panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimą, ieškinį atmetė, o priešieškinį patenkino. Tokiu būdu pirmosios instancijos teismo padarytas procesinis pažeidimas tapo esminis ir lemiantis neteisą bylos išsprendimą, kadangi buvo patenkintas priešieškinis, kurio priėmimą imperatyviai draudžia [CPK 422 straipsnio](#) 2 dalis.

28.4. Del netinkamo **CPK 45 straipsnio** 1 dalies normos taikymo buvo padaryti esminiai proceso teisės normų pažeidimai, kurie negali būti pašalinti apeliacinės instancijos teisme, todėl yra pagrindas panaikinti pirmosios instancijos sprendimus ir bylą perduoti nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui (**CPK 464 straipsnio** 2 dalies 1 punktus, 359 straipsnio 1 dalies 5 punktus ir 3 dalis, 360 straipsnis). Buvo pažeista **CPK 45 straipsnio** 1 dalis, kadangi atsakovas negatvirtino priešiškinio buvo reikalaujama įpareigojimo ieškove (bendrija) iškelti jam nuosavybės teisę nepriskausant turta ir atsakovei priskausant patalpų. Pastato bendrojo naudojimo inžinerinė sistema bendrosios dalinės nuosavybės teisę priklauso pastate esančių būtinavinių (**CPK 482 straipsnio** 1 dalis), o ne ieškovei (bendrija). Dalis namo patalpų savininkų nėra bendrosios narai. Vadinasi, negatvirtino priešiškinio buvo pareikštas netinkamas atsakovui, nes atsakovas turi būti daktas, kuris neva pažeidžia atsakovės valdymo teisę, savininkai, o ne jų dalis atstovaujantys subjektas. Be to, ne visi pastato būtinavinių yra bendrosios narai, kuriems atsavoja bendrija, vadinasi, buvo priimtas sprendimas įpareigojti bendriją iškelti ne jos nariams priskausant turta ir atsakovės patalpų, o tai leidžia teigti, kad apeliacinės instancijos teismas priėmė sprendimą, kuriuo sukūrė prievole, kuriuos dalykas yra tai, kas neįmanoma (**CPK 63 straipsnio** 4 dalis).

28.5. Kasacinio teismo praktikoje, aiškinant **CPK 45 straipsnio** 1 dalies nuostatą, nurodoma, kad pirmosios instancijos teismas, nagrinėdamas ginčą ir nustatęs, kad ieškinyis pareikštas ne tam asmeniui, kuris turėtų atsakyti, arba pagal ieškinytū būtų atsakyti ir kitas atsakovas, turi pasiūlyti ieškoviui pakeisti pradinį atsakovo tinkamumą arba nurodyti antrąjį atsakovą ir paaiškinti netinkamumą šales nepaieškintam tinkama procesines pasekmes. Tačiau bet kurio atveju netinkamas šalies pakeitimas ar antrąjį atsakovo įtraukimas į bylą gali įvykti tik sutinkant ieškoviui. Kasacinis teismas pat pat yra išaiškines, kad netinkamą šalį pakeisti tinkama galima tik pirmosios instancijos teismo. Pirmosios instancijos teismui nepašalinus ieškoviui pakeisti netinkamą atsakovo tinkamumą ir nepaaiškinus pasekmių, sprendžiamą, kad padarytas esminis proceso tėsės normų pažeidimas, nulepms neteisėta bylos išnagrinėjimą iš esmės ir suponuojantis pagrindą panaikinti skundžiamą teismo procesinį sprendimą bei bylą perduoti nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui (**CPK 359 straipsnio** 3 dals, 346 straipsnio 2 dals 1 punktas) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-186/2011**; 2015 m. spalio 30 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-568-313/2015**; 2019 m. birželio 6 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-5-195-916/2019**; 2021 m. sausio 6 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-165-1075/2021**).

30. Atsakovė atsiliepiant į kasacinį skundą prašo naikinti nepakeistą Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. birželio 30 d. sprendimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

30.1. Apeliacinės instancijos teismo nurodymas, kad ieškovės pasirinktas teisių gynības būdas yra netinkamas, nereiškia, kad teismas ieškovei parinko teisių gynimo būdą, pareigojo keisti reikalavimą ar pan. Negatorinis ieškiny, kurį pareiškė ieškovė, taip pat yra savininko teisių gynības būdas. Tai nesudaro subjektyvumo klaidės daugiaubio gyvenamojo namo savininkų bendriajį reikšti negatorinį ieškinį. Taip pat ieškui teisių gynības būdą galima įgyvendinti ir reikiant ieškiniį dėl servituto kartu su savininkais. Ieškovės argumentas, kad teismas jos ieškiniį dėl servituto nustatymo atsisakė priimti, šioje byloje teisiškai nereikšmingas, todėl ieškovės argumentas, kad teismas tinkamai neįvertino su tuo susijusių bylos aplinkybių, yra nepagrįstas. Aplinkybė, kad ieškovė iš pradžių kreipėsi su ieškiniu dėl servituto nustatymo, patvirtina, jog jai buvo suprantama, koks gynības būdas šiuo atveju yra tinkamas. Aplinkybė, kad apeliacinės instancijos teismas nustatė, jog ieškovė pasirinko netinkamą teisių gynības būdą, ir atmetė negatorinį ieškinį, nesudaro pagrindo ieškovės išvadai, jog teismas panaikė ieškovės pareikštą priedi prie gyvenamojo namo inžinerinį sistemą, jas prizūrė, remontuotų, atnaujintų, konstatuodamas, kad šie veiksmai buvo atsakomos nuosavybės teisių pažeidimas.

30.2. **ČK** 1.137 ir 1.138 straipsniuose nustatyta, kad šios reglamentavimas suponuoja bei pagyria įgyvendinti, ir išskovo pasirinktas teisių gynybos būdas atitinka įstatyme įtvirtintą reglamentavimą, ir toks būdas gali būti laikomas konkretus teisių pažeidimo atveju, ar egzistuoja alternatyvūs teisių gynybos būdai, ar įstatyme įgyvendinti konkretus teisių gynybos būdo taikymo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. kovo 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-64-421/2022). Netinkamo teisių gynybos būdo pasirinkimas gali būti pagrindas ieškini atmeti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. gegužės 11 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-139-1075/2022](#)).

30.3. Nepagrįsti ieškovės argumentai, kad teismas pažeidė proceso teisės normas, reglamentuojančias įrodinėjimą ir įrodymų vertinimą. Ieškovė privalėjo įrodyti, kad ji ar jos pavedimu tretieji asmenys teisėtai pjaustė atsakovės

patalpų spynas, jas keitė. Ieškovė nepateikė nė vieno įrodymo, kad bent kartą atsakovės patalpų spynos buvo nupjautos būtent tam, kad būtų likviduoti avarijos padariniai. Ieškovė ieškinį grindė tuo, jog patekti į atsakovės patalpas tam, kad būtų prižiūrimi įrenginiai, yra nepatogu. Pirmosios instancijos teismas nekonkretizavo teisės akto, nustatančio pagrindą, tvarką ir būdą, kuris leido UAB „Hyperos grupė“ darbuotojams įpjaustyti ir keisti svetimo turto spynas.

30.4. Ieškovės nurodytos neva teismo neįvertintos aplinkybės neturi teisinės reikšmės šioje byloje. Aplinkybės, kad gyvenamasis namas negali funkcionuoti be inžinerinių sistemų, atsakovė neginčija, atsakovės reikalavimas pareikštas dėl jų iškelimo iš atsakovės patalpų į kitą vietą. Atsakovė netvirtina, kad inžinerinės sistemos įrengtos neteisėtai, kad ji prieš įsigydamą turtą nežinojo ir nesuprato, jog patalpose yra sumontuotos inžinerinės sistemos. Tačiau aplinkybė, kad atsakovė įsigyjant patalpas įrenginiai jau buvo, nereiškia, kad be įstatyme nustatyto pagrindo atsirado atsakovės nuosavybės tiesių apribojimai. Nekilnojamojo turto pažyma patvirtina, kad atsakovės turto suvaržymų viešame registre neregistruota. Aplinkybės, kad atsakovės patalpose buvo atlikti tinklų rekonstrukcijos darbai, tik patvirtina, jog atsakovė netrukdo patekti prie jų, suprantą jų svarbą, tačiau tai nereiškia, jog tokiu būdu atsakovė apribojo savo nuosavybės teises, jų atsisakė ar neteko. Ieškovės nurodyta aplinkybė, neva atsakovė iš darbuotojų nekarbo nekėlė reikalavimų išskirti inžinerinius tinklus, tik siūlė patalpas pirkti, neatitinka tikrovės. Atsakovė nuolat kėlė inžinerinių sistemų klausimą, siūlė įvairius problemos sprendimo būdus.

30.5. Ieškovė nepagrįstai teigia, jog apeliacinės instancijos teismas perkėlė ją įrodinėjimo pareigą dėl inžinerinių tinklų perkėlimo įmanomumu. Byloje į priešiškinį ieškovė atsikirtinėjo teiginiu, kad tinklų iškelimas kainuos neadekvačiai brangiai. Nei ieškovė, nei pirmosios instancijos teismas nemotyavo, kokią sumą būtų nedidelė ir proporcinga atsakovės tiesių suvaržymui. Atsakovė pateikė rašytinius įrodymus, pagal kuriuos šiluminio mazgo iškelimo iš atsakovės rūsių patalpų į bendrojo naudojimo patalpas darbų atlikimo kaina yra 3223,85 Eur be PVM, tačiau pirmosios instancijos teismas šio įrodymo nevertino. Ieškovė nepateikė nė vieno įrodymo, galinčio pagrįsti jos teiginį apie iškelimo darbų didelę kainą. Būtent pirmosios instancijos teismas rėmėsi kainos tikėtumu (ieškovės prieklaida), ignoruodamas atsakovės pateiktą rašytinį įrodymą. Būtent ieškovė turėjo teikti įrodymus, kad inžinerinių tinklų perkelti nėra galimybės.

30.6. Atsakovė nurodė, kad iš jos patalpų įrangą gali būti iškelta į tam pakankamą bendro naudojimo tuščią koridorių su niša patalpą, kuri bendrosios dalinės nuosavybės teise priklauso penkiems bendratuoriams. Šilumos įrenginius galima pastatyti prie patalpos, pažymėtos R 34, sienos, elektros skydinę išskirti į lauką, vandens sklendę – į koridorių. Tinklų iškelimo galimybė yra pripažįstama teismų praktikoje.

30.7. Trečioji asmenys nepagrįstai teismo motyvą dėl butų savininkų suteiktų įgaliojimų pareikšti ieškinį dėl servituto nustatymo laiko teismo išvada, kad bendrija neturėjo procesinės teisės pareikšti negatorinį ieškinį. Bendrijos narių nurodymai dėl konkrečių materialinių tiesių įgyvendinimo neturi nieko bendra su bendrijos, kaip juridinio asmens, teise kreiptis į teismą su pasirinktu reikalavimu. Teismas šiuo motyvu tik pažymėjo, kad ieškovės kreipimasis į teismą su negatoriniu reikalavimu neužtikrina tinkamo daugiabučio namo butų savininkų, kartu ir atsakovės, tiesių įgyvendinimo.

30.8. Nepagrįstas trečiųjų asmenų argumentas, kad apeliacinės instancijos teismas panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimą ir atmetė ieškinį jo reikalavimų net nenagrinėjęs. Apeliacinės instancijos teismas išnagrinėjo ieškovės negatorinį reikalavimą ir jį atmetė konstatavęs, kad ieškovė pasirinko netinkamą tiesių gynimo būdą: pareikštu reikalavimu iš esmės siekia suvaržyti atsakovės nuosavybės teise, įpareigodama ją sutikti su nustatytiniais suvaržymais, ir niekaip jai nekompensuoti patiriamų nepatogumų ir suvaržymų. Toks pasirinktas tiesių gynimo būdas yra neproporcingas ir pažeidžia nuosavybės teisės esmę, todėl pirmosios instancijos teismas neturėjo pagrindo tenkinti taip suformuluoto ieškino reikalavimą.

30.9. Dėl **CPK 422 straipsnio** 2 dalies pažeidimo – trečioji asmenys neskiria negatorinio ir posesorinio ieškinių institutų, juos nepagrįstai sutapatindami. Šioje byloje ieškovė ir turiniu, ir forma pareiškė negatorinį laiko atžvilgiu neribotą reikalavimą neturėti jai patekti į patalpas išduodant ieškovei raktus. Ieškovė negrindė ieškimo nei teisiniu, nei faktinio tinklų valdymo praradimu, o ieškinį pareiškė tik todėl, kad jai kaskart kreiptis į atsakovę dėl patekimo į patalpas yra nepatogu. Posesorinio ieškimo tikslas yra greitas ir laikinas situacijos suregulavimas, kai teismas išsiaiškina tik paskutinį valdymo bei jo pažeidimo faktą, nesiaiskindamas nei atsakovo teisės į daiktą, nei jo geros valios (**CPK 422 straipsnio** 1 dalis).

31. Kitų atsiliepimų į kasacinį skundą įstatymų nustatyta tvarka negauta.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl daugiabučio namo savininkų bendrijos teisės pasirinkti pažeistos teisės gynimo būdą

32. Kitus ginčui tarp ieškovės, kuri yra daugiabučio namo savininkų bendrija, ir atsakovės, kuriai nuosavybės teise priklausančiose rūsių patalpose yra įrengti namo bendrojo naudojimo inžineriniai įrenginiai, dėl galimybės patekti į atsakovės patalpas, kad būtų galima užtikrinti inžinerinių sistemų eksploatavimą ir priežiūrą, ieškovė pareiškė ieškinį, kurio prašė įpareigoti atsakovę netrukdyti ieškovei patekti į atsakovės nuosavybės teise priklausančių nekilnojamojo daikto – negyvenamąsias rūsių patalpas, kuriose yra bendrosios pastato inžinerinės sistemos, kartu išduodant šių patalpų raktų kopijas.

33. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad daugiabučio namo butų savininkai susirinkimo metu nusprendė į teismą kreiptis dėl servituto nustatymo, todėl padarė išvadą, kad ieškovė, pasirinkdama kitą tiesių gynimo būdą, nei buvo nuspresta butų savininkų susirinkimo metu, viršijo savo įgaliojimus, pasirinko netinkamą daugiabučio gyvenamojo namo butų savininkų tiesių gynimo būdą. Teismas nusprendė, kad pasirinktas tiesių gynimo būdas yra neproporcingas ir pažeidžia atsakovės nuosavybės teisės esmę, todėl konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas neturėjo pagrindo tenkinti taip suformuluoto ieškino reikalavimą.

34. Ieškovė kasaciniame skunde nurodo, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai nusprendė, jog ieškovė viršijo savo įgaliojimus, kad pasirinko netinkamą daugiabučio gyvenamojo namo butų savininkų tiesių gynimo būdą, padaręs tokią išvadą, apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, pagal kurią daugiabučio gyvenamojo namo savininkų bendrija turi įgaliojimus reikšti materialiuosius teisinius reikalavimus teisme, jeigu tai būtina daugiabučio gyvenamojo namo ir jame esančių bendrojo naudojimo objektų valdymui ir naudojimui pagal paskirtį užtikrinti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. gruodžio 17 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-566/2007](#); 2015 m. kovo 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-114-578/2015](#); 2019 m. birželio 27 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-243-695/2019](#), 29 punktas).

35. **CPK 5 straipsnio** 1 dalyje nustatyta ne bet kurio, o tik suinteresuoto asmens teisė įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą tam, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama teisė arba įstatymo saugomas interesas. Suinteresuotumas pagal **CPK 5 straipsnio** 1 dalį – tai savarankiškas teisinis interesas ir poreikis jį ginti. Pagal **CPK 2**, 5 straipsnius teisminė gynyba taikoma tiems asmenims, kurie įrodo, kad jų teisės ir teisėti interesai pažeidžiami. Teisė kreiptis į teismą nereiškia, kad asmuo gali reikalauti ginti nuo pažeidimų bet kieno teise, ji reiškia galimybę kreiptis į teismą dėl to, kad būtų apginta jo subjektinė teisė arba įstatymų saugomas interesas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-25/2009](#); 2009 m. rugsėjo 29 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-365/2009](#); 2013 m. gruodžio 27 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-706/2013](#)).

36. Pasisakydamas dėl teisės į teisminę gynybą įgyvendinimo procesinių aspektų, kasacinis teismas yra nurodęs, kad **CPK 5** straipsnio 1 dalyje įtvirtintas teisminės gynybos prieinamumo principas tiesiogiai susijęs su **CPK 13** straipsnyje įtvirtintu dispozityvumo principu, kuris reiškia, kad asmuo, manantis, jog jo teisės pažeistos, tik pats sprendžia, ar ginti pažeistą teisę ir kokią pažeistų tiesių gynimo būdą pasirinkti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. balandžio 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-101-421/2022](#), 25 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).

37. Dispozityvumo principas lemia ieškovo teisę pasirinkti, kokio pobūdžio ir kokiame subjektui pareikšti reikalavimą. Taigi teisinio nagrinėjimo dalyko nustatymas yra ginčo šalių, o ne teismo pareiga. Dispozityvumo principas kartu reiškia, kad šalys pareiškia byloje reikalavimus ir gali disponuoti savo pareikštais materialiojo teisinio pobūdžio reikalavimais bei procesinėmis priemonėmis. Šiuo atžvilgiu šalys naudojasi plačia autonomija (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-13-421/2019](#), 43 punktas ir jame nurodyta praktika).

38. **CK 1.137** straipsnio 1 dalyje įtvirtinta asmens teisė savo nuožūra laisvai naudotis civilinėmis teisėmis, tarp jų ir teise į gynybą. Laisvas teisės į pažeistų civilinių tiesių gynimą įgyvendinimas reiškia ir gynybos būdų pasirinkimą. Vis dėlto ši asmens teisė nėra absoliuti. **CK 1.138** straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad civilines teises įstatymų nustatyta tvarka giną teisams, nevirsydamas savo kompetencijos, šiame straipsnyje nurodytais ir kitais įstatymų nustatytais būdais. Toks teisinis reglamentavimas suponuoja bylą nagrinėjantį teismo pareigą įvertinti, ar ieškovo pasirinktas tiesių gynimo būdas atitinka įstatyme įtvirtintą reglamentavimą, be kita ko, ar toks būdas gali būti taikomas konkretais tiesių pažeidimo atvejais, ar egzistuoja alternatyvūs tiesių gynimo būdai, ar įstatyme neįtvirtinta konkretus tiesių gynimo būdo taikymo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. kovo 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-64-421/2022](#), 30 punktas).

39. Nagrinėjamoje byloje tarp šalių yra kilęs ginčas dėl bendrojo naudojimo objektų valdymo ir priežiūros. Pagal **CK 4.75 straipsnio** 1 dalį bendrosios dalinės nuosavybės teisės objektas valdomas, juo naudojamas ir disponuojama bendratuorčių sutarimu. **CK 4.82 straipsnio** 1 dalyje įtvirtinta, kad butų ir kitų patalpų savininkams bendrosios dalinės nuosavybės teise priklauso namo bendro naudojimo patalpos, pagrindinės namo konstrukcijos, bendrojo naudojimo mechaninė, elektros, sanitarinė-techninė ir kitokia įranga. Kasacinio teismo praktikoje konstatuota, kad daugiabučiai namai nuosavybės teise priklauso butų, o kai tokiuose namuose yra ir kitos paskirties patalpos, tai ir tų patalpų savininkams – butai ir kitos paskirties patalpos priklauso asmeninės nuosavybės teise, o bendrojo naudojimo objektai – bendrosios dalinės nuosavybės teise (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-265-403/2020](#), 19 punktas).

40. Pagal **CK 4.83 straipsnio** 3 dalį butų ir kitų patalpų savininkai (naudotojai) bendrojo naudojimo objektus privalo valdyti, tinkamai prižiūrėti, remontuoti ar kitaip tvarkyti. Daugiabučio namo bendrojo naudojimo objektams valdyti butų ir kitų patalpų savininkai steigia butų ir kitų patalpų savininkų bendriją arba sudaro jungtinės veiklos sutartį, arba **CK 4.84** straipsnyje nustatyta tvarka pasirenka bendrojo naudojimo objektų administratorių. Pagal **CK 4.85 straipsnio** 1, 8 dalyse nustatyta teisinį reguliavimą butų ir kitų patalpų savininkų bendrija įgyvendina su bendrija nuosavybe susijusius butų ir kitų patalpų savininkų sprendimus ir pavedimus, priimtus dėl bendrojo naudojimo objektų valdymo ir naudojimo, taip pat dėl naujų bendrojo naudojimo objektų sukūrimo ir disponavimo jais klausimų, atstovaudama butų ir kitų patalpų savininkams.

41. Lietuvos Respublikos daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų bendrijų įstatymo (toliau – DGNKPPSBJ) (redakcija, galiojusi iki 2023 m. sausio 1 d.) 2 straipsnio 7 dalyje nurodyta, kad daugiabučių gyvenamųjų namų ar kitos paskirties pastatų savininkų bendrija (toliau – bendrija) – ribotos civilinės atsakomybės pelno nesiekiantis juridinis asmuo, steigtas namu, valdyti, prižiūrėti bendrosios dalinės nuosavybės teisės objektus arba juos sukurti bendrijos narių poreikiams, arba tenkinti kitus bendruosius poreikius. Pagal DGNKPPSBJ 4 straipsnio 1 dalį bendrijos steigimo tikslas – įgyvendinti butų ir kitų patalpų (pastatų) savininkų teises ir pareigas, susijusias su jiems priklausančių arba kurių namų bendrosios dalinės nuosavybės teisės objektų valdymu, naudojimui ir priežiūra.

42. Kasacinio teismo praktikoje konstatuota, kad daugiabučio gyvenamojo namo savininkų bendrija yra butų ir kitų patalpų savininkams atstovaujantis subjektas, steigiamas tam, kad įgyvendintų butų ir kitų patalpų (pastatų) savininkų teises ir pareigas, susijusias su jiems priklausančių arba kurių namų bendrosios dalinės nuosavybės teisės objektų naudojimui ir priežiūra. Atsižvelgiant į tai, kad daugiabučio gyvenamojo namo savininkų bendrija steigiama tam, kad įgyvendintų butų ir kitų patalpų savininkų bendrosios dalinės nuosavybės teisės turinį sudarančias valdymo ir naudojimo teises, ji turi įgaliojimus atstovauti butų ir kitų patalpų savininkams šiuose santykiuose, *inter alia* (be kita ko), reikšti materialiuosius teisinius reikalavimus teisme, jeigu tai būtina daugiabučio gyvenamojo namo ir jame esančių bendrojo naudojimo objektų valdymui ir naudojimui pagal paskirtį užtikrinti. Toks teisės normų, reglamentuojančių daugiabučio gyvenamojo namo savininkų bendrijos, atstovaujancios butų ir kitų patalpų savininkams, teisę reikšti materialiuosius teisinius reikalavimus, susijusius su bendrosios dalinės nuosavybės teisės turinį sudarančių valdymo ir naudojimo tiesių įgyvendinimu, aiškinimas atitinka kasacinio teismo nuosekliai formuojamą praktiką (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. birželio 27 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-243-695/2019](#), 28, 29 punktai ir joje nurodyta praktika).

43. Ieškovė yra daugiabučio namo savininkų bendrija, kurios tikslas pagal Bendrijos įstatų 7 punktą – įgyvendinti pastato patalpų savininkų teises ir pareigas, susijusias su jiems priklausančių bendrosios dalinės nuosavybės teisės objektų valdymu, naudojimui, priežiūra, atnaujinimu. Daugiabučio gyvenamojo namo bendrojo naudojimo objektų apraše nustatyta, kad vandentiekio sistema, šilumos punktas, elektros sistema yra pastato bendrojo naudojimo objektai, kurie yra rūsių patalpose. Šios rūsių patalpos nuosavybės teise priklauso atsakovei. Teismų nustatyta, kad ieškovės atstovų ar jos įgaliotų asmenų pateikimas į ginčo patalpas nėra užtikrinamas, nors ieškovė, veikdama kaip daugiabučio namo savininkų bendrija, privalo užtikrinti tinkamą bendrojo naudojimo objektų (taip pat ir inžinerinių įrenginių) eksploatavimą ir priežiūrą. Tai reiškia, kad ieškovė dėl atsakovės veiksmų negali tinkamai įgyvendinti jai įstatymu nustatytą pareigą.

44. Ieškovė pareiškė negatorinį ieškinį. Savininko teisė reikšti negatorinį ieškinį, t. y. reikalauti pašalinti bet kuriuos jo teisės pažeidimus, nors ir nesusijusius su valdymo netekimu, yra reglamentuota **CPK 4.98** straipsnyje. Nors ieškovė nėra bendrojo naudojimo objektų savininkė, kasacinio teismo praktikoje pripažįstama daugiabučio gyvenamojo namo savininkų bendrijos teisė pareikšti negatorinį ieškinį, siekiant apginti gyvenamojo namo bendrojo naudojimo objektų bendratuorčių teises šiuos objektus naudoti ir prižiūrėti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. birželio 27 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-243-695/2019](#), 30 punktas).

45. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į aptartą teisinį reguliavimą ir kasacinio teismo išaiškinimus, padaro išvadą, kad ieškovė, kaip daugiabučio gyvenamojo namo bendrija, yra įstatymu įpareigota naudoti, valdyti ir prižiūrėti bendrosios dalinės nuosavybės teisės objektus (šiuo atveju inžinerines daugiabučio gyvenamojo namo sistemas) ir įgyvendinti butų ir kitų patalpų (pastatų) savininkų teises ir pareigas, susijusias su jiems priklausančių bendrosios dalinės nuosavybės teisės objektų (namo inžinerinių sistemų) valdymu, naudojimui ir priežiūra. Ieškovė, reikšdama ieškinį įpareigoti atsakovę netrukdyti ieškovei patekti į atsakovės nuosavybės teise priklausančias rūsių patalpas, kuriose yra bendrosios pastato inžinerinės sistemos, pareiškė reikalavimus, kurie pagal savo pobūdį būtinai daugiabučio gyvenamojo namo ir jame esančių bendrojo naudojimo objektų valdymui ir naudojimui pagal paskirtį užtikrinti. Ieškovė, įgyvendindama butų savininkų teises ir interesus, turi įstatymu suteiktą teisę kreiptis į teismą ir savarankiškai pareikšti pažeistų tiesių gynimo būdą. Nagrinėjamo atveju ieškovė, kurio prašė įpareigoti atsakovę netrukdyti jai patekti į atsakovės nuosavybės teise priklausančias negyvenamąsias rūsių patalpas, savo įgaliojimų neperežėgė ir pasirinko tinkamą pažeistų tiesių gynimo būdą. Aplinkybė, kad ieškovė pareiškė kitą reikalavimą, nei buvo nurodyta daugiabučio namo butų savininkų susirinkime, nesudaro teisinio pagrindo konstatuoti ją viršijus įgaliojimus ar neužtikrinus tinkamo daugiabučio namo butų savininkų tiesių įgyvendinimo. Pažymėtina, kad butų ir kitų patalpų savininkai dėl pasirinkto tiesių gynimo būdo pritarė savininkų nereiškė.

46. Teisėjų kolegijos vertinimu, apeliacinės instancijos teismas, nesant teisinio pagrindo, konstatavo, kad ieškovės pasirinktas tiesių gynimo būdas yra neproporcingas ir pažeidžia atsakovės nuosavybės teisės esmę. Pagal Konstituciją nuosavybės teisė nėra absoliuti, ji gali būti įstatymu ribojama dėl nuosavybės objekto pobūdžio, dėl padarytų teisių priešingų veikų (arba) dėl visuomenės būtinio ir konstituciniai pagrįsto poreikio. Ribojant nuosavybės teises visais atvejais turi būti laikomasi šių sąlygų: ji gali būti ribojama tik remiantis įstatymu, ribojimai turi būti būtinai demokratiškai visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises bei laisves, Konstitucijoje įtvirtintas vertybės, visuomeninei būtinus konstituciskai svarbius tikslus; turi būti paisoma proporcingumo principo (Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d. nutarimas pagal [Nr. 17/02-24/02-06/03-22/04](#)). Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad tinkamai eksploatuoti ir išsaugoti daugiabučius namus yra ne tik privatus savininkų, bet ir viešasis interesas (2000 m. gruodžio 21 d., 2016 m. birželio 7 d. nutarimai).

47. Pagal **CK 4.83** straipsnio, reglamentuojančio butų ir kitų patalpų savininkų teises ir pareigas naudojantis bendrija daline nuosavybe, 5 dalį buto ir kitų patalpų savininkas (naudotojas) privalo keisti įgaliotiems asmenims remontuoti ar kitaip tvarkyti jo bute ir kitose patalpose esančių bendrojo naudojimo mechaninę, elektros, techninę ir kitokią įrangą. Taigi įstatymas įtvirtina pareigą atsakovei leisti įgaliotiems asmenims patekti į jai nuosavybės teise priklausančias patalpas tam, kad būtų atlikti privalomi bendrojo naudojimo objektų priežiūros darbai. Todėl ginčo atveju atsakovės nuosavybės tiesių turinį apriboja įstatymas, kad būtų užtikrinamas ne tik privatus daugiabučių namų savininkų, bet ir viešasis interesas tinkamai eksploatuoti ir išsaugoti daugiabučius namus.

48. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismo išvada dėl ieškovės pasirinkto tiesių gynimo būdo ir įgaliojimų viršijimo yra padaryta netinkamai taikant proceso teisės normas, reglamentuojančias asmens teisę kreiptis į teismą, ir dispozityvumo principą, įtvirtintą teisę pasirinkti, kokio pobūdžio ir kokiame subjektui pareikšti reikalavimą, bei neįvertinus ieškovės teisinį statusą reglamentuojančių

materialiosios teisės normų, kurios sudaro pagrindą ieškovei savarankiškai reikšti materialiosius teisinius reikalavimus teisme, jeigu tai būtina daugiaučio gyvenamojo namo ir jame esančių bendrojo naudojimo objektų valdymui ir naudojimui pagal paskirtį užtikrinti. Teismo išvada dėl ieškovės netinkamai pasirinkto teisių gynimo būdo ir įgaliotųjų viršijimo lemė nepagrįstą apeliacinės instancijos teismo sprendimą panaikinti pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį, kuria patenkintas ieškovo ieškiny.

Dėl CK 4.98 straipsnio pagrindu pareikšto negatorinio ieškinio tenkinimo sąlygų

49. Ieškove, apeliacinės instancijos teismui patenkinus atsakovės priešieškinio reikalavimą, kasaciniame skunde ginčija vienos iš kasacinio teismo praktikoje suformuluotų negatorinio ieškinio tenkinimo sąlygų buvimą – atsakovės teisių pažeidimą. Ieškovo vertinimu, apeliacinės instancijos teismo išvada, kad atsakovės teisės pažeistos, nes jai priklausančiose negyvenamosiose patalpose (rūsio) yra sumontuotos daugiaučio gyvenamojo namo inžinerinės sistemos, neatitinkančios materialiosios teisės normų (CK 4.98 straipsnio), nei faktinių aplinkybių nustatytų teisių pažeidimo elementą.
50. Savininko teisė reikšti negatorinį ieškinį įtvirtinta CK 4.98 straipsnyje, nustatantiame, jog savininkas gali reikalauti pašalinti bet kuriojo jo teisės pažeidimus, nors ir nesusijusius su valdymo netekimu. Pasakydamas dėl CK 4.98 straipsnio taikymo sąlygų, kasacinis teismas yra teisus, kad, pareiškęs negatorinį ieškinį, ieškovas turi įrodyti du dalykus: 1) kad jis yra turto savininkas; 2) kad jo teisės yra pažeistos (žr. pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. birželio 22 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-285/2010; 2012 m. liepos 9 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-344/2012; kt.). Daikto savininkas neturi įrodinėti, kad jo teisės pažeidžiantis asmuo elgiasi neteisėtai. Priešingai, esant įrodymams savininko teisės, nors nesusijusios su valdymo netekimu, pažeidimo faktams, atsakovas turi įrodyti, kad jo elgesys visiškai atitinka teisės aktų reikalavimus (žr. pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. rugsėjo 1 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-407/2008; 2010 m. birželio 22 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-285/2010; 2012 m. liepos 9 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-344/2012; kt.).
51. Jeigu savininko teisės suvaržęs asmuo įrodė, kad jis elgėsi teisėtai, tai reiškia, kad savininko teisės ribojantys veiksmai atlikti teisės aktų pagrindu ir nustatyta tvarka, todėl savininko teisių suvaržymas laikytinas teisėtai įvykdytu. Teisėtai, t. y. įstatymu nustatyta pagrindu, tvarka ir būdu, įvykdyto savininko teisių suvaržymo, apskunkinimo ar galimybių sumažinimo nebūtų pagrindo vertinti kaip savininko teisių pažeidimą, nes pažeidimas turi būti siejamas su asmenų veiksmų neatitiktimi teisei. Išvada: daryti, kad savininko teisės yra pažeistos, reikia nustatyti aplinkybes, kad asmuo be teisinio pagrindo atliko veiksmus ar kitaip sudarė sąlygas, dėl kurių daikto savininkas neturi galimybių daiktui naudotis pagal paskirtį arba naudojimąsi nuosavybės teise yra kitu būdu suvaržytas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. balandžio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-143-695/2019, 33 punktas).
52. Teismui aiškinantis, ar buvo pažeistos savininko teisės, svarbus yra savininko teisių turinys (apimtis). Gintų savininko teisių apimtį gali priklausyti nuo to, kokie apribojimai ar naudojimosi daiktu sąlygos yra nustatyti savininko daiktu tiek jo sukurtimo, tiek įgijimo, tiek naudojimosi metu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. balandžio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-83-695/2019, 36 punktas).
53. Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad ginčo namas yra pastatytas 1973 m., o ginčo inžineriniai įrenginiai buvo įrengti vėliau; duomenų apie tai, jog šie inžineriniai įrenginiai būtų įrengti neteisėtai, nėra; atsakovė įsigijo negyvenamąsias patalpas su jose esančiais inžineriniais įrenginiais, prieš įsigydamą šias patalpas įvertino jų būklę bei aplinkybes, kad jose yra minėti inžineriniai įrenginiai; ieškove, patekdamą į atsakovės patalpas, vykdė jai įstatymų priskirtas funkcijas, siekdama tinkamai įgyvendinti inžinerinių įrenginių preežiūrą, kad būtų užtikrinta daugiaučio namo patalpų savininkų teisėti poreikiai.
54. Kaip konstatuota šios nutarties 39 punkte, daugiaučiose namuose esančių butų, o kai tokiose namuose yra ir kitos paskirties patalpų, tai ir tų patalpų savininkai, kuriems butai ir kitos patalpos priklauso asmeninės nuosavybės teise, pagal CK 4.82 straipsnio 1 dalyje nustatytą teisių reguliavimą yra ir tuose namuose esančių bendrojo naudojimo objektų (namo bendro naudojimo patalpų, pagrindinių namo konstrukcijų, bendrojo naudojimo mechaninių, elektros, sanitarinių-techninių ir kitokios įrangos) bendraturčiai. Taigi, atsakovė, įsigydamą negyvenamąsias patalpas su jose esančia bendrojo naudojimo inžinerine įranga, pagal CK 4.82 straipsnio 1 dalyje nustatytą reguliavimą tapo šios įrangos bendraturte ir prisiėmė pareigą leisti įgaliotiems asmenims remontuoti ar kitaip tvarkyti jos patalpose esančių bendrojo naudojimo įrangą (CK 4.83 straipsnio 5 dalis).
55. Atsižvelgdamą į tai, kad byloje nustatyta, jog ieškove, vykdydamą jai įstatymu priskirtas funkcijas priežiūrėti daugiaučio namo inžinerines sistemas, privalo patekti prie inžinerinių įrenginių, teisėjų kolegija padaro išvadą, kad ieškove įrodė savo veiksmų teisėtumą, o tai reiškia, kad atsakovės nuosavybės teisės ribojantys veiksmai atlikti teisės aktų pagrindu, todėl atsakovės teisių suvaržymas laikytinas teisėtai įvykdytu. Taigi pirmosios instancijos teismo išvada, kad ieškove, patekdamą į atsakovės patalpas, veikia teisėtai ir toks atsakovės nuosavybės teisių ribojimas yra objektyviai pateisinamas, yra pagrįsta, o apeliacinės instancijos teismo priešinga išvada dėl atsakovės teisių pažeidimo padaryta nepatvirtinama byloje reikšmingų aplinkybių ir nukryptus nuo kasacinio teismo praktikoje pateiktų įsitikinimų dėl savininko teisės suvaržymo asmens veiksmų vertinimo ir savininko teisių apimtį daikto įgijimo ir naudojimo metu.

Dėl įrodinėjimo ir įrodymų vertinimo reglamentuojančių proceso teisės normų taikymo nustatant reikalavimo iškelti daugiaučio namo inžinerinius tinklus pagrįstumo

56. Ieškove kasaciniame skunde teigia, kad apeliacinės instancijos teismas, panaikinęs pirmosios instancijos teismo sprendimą, kurio ieškiny buvo patenkintas, o priešieškinis atmetas, ir patenkindamas atsakovės priešieškinį, pažeidė įrodinėjimą ir įrodymų vertinimą reglamentuojančias CPK straipsnių nuostatas, netinkamai paskirstė šalinis tenkančią įrodinėjimo pareigą.
57. Pagal CPK 176 straipsnio 1 dalį įrodinėjimo tikslas – teismo įsitikinimas, pagrįstas byloje esančių įrodymų tyrimu ir įvertinimu, kad tam tikros aplinkybės, susijusios su ginčo dalyku, egzistuoja arba neegzistuoja. Įrodinėjimo procesas vyksta CPK nustatyta tvarka (CPK 176 straipsnio 2 dalis). CPK 177 straipsnyje nustatyta, kad įrodymai civilinėje byloje yra bet kokie faktiniai duomenys, kuriais remdamasis teismas įstatymu nustatyta tvarka konstatuoja, kad yra aplinkybių, pagrindžiančių šalių reikalavimus ir atskirtimus, ir kitokių aplinkybių, turinčių reikšmės bylai teisingai išsprendi, arba jų nėra (1 dalis). Faktiniai duomenys nustatomi šiomis priemonėmis: šalių ir trečiųjų asmenų (tiesiogiai ar per atstovus) paaiškinimais, liudytojų parodymais, rašytiniais įrodymais, daiktiniais įrodymais, apžinių protokolais, ekspertų išvadomis, nuotraukomis, vaizdo ir garso įrašais, padarytais nepažeidžiant įstatymų, ir kitomis įrodinėjimo priemonėmis (2 dalis).
58. Kasacinio teismo praktikoje nurodyta, kad faktą galima pripažinti įrodytu, jeigu byloje esančių įrodymų pagrindu susiformuoja teismo įsitikinimas to fakto buvimu. Įrodymų vertinimas pagal CPK 185 straipsnį reiškia, kad bet kokios ginčiui išsprendi reikšmingos informacijos įrodomąją vertę nustato teismas pagal vidinį savo įsitikinimą. Teismui, vertindami šalių pateiktus įrodymus, remiasi įrodymų pakankamumo taisykle, o išvada dėl konkrečios faktinės aplinkybės egzistavimo daroma pagal vidinį teismo įsitikinimą, grindžiamą visapusišku ir objektyviu visų reikšmingų bylos aplinkybių išnagrinėjimu. Įrodymų pakankamumas byloje reiškia, kad jie tarpusavyje neprieštarauja vieni kitiems ir jų visuma leidžia padaryti pagrįstą išvadą apie įrodinėjamų faktinių aplinkybių buvimą. Teismas turi įvertinti ne tik kiekvieno įrodymo įrodomąją reikšmę, bet ir įrodymų visetą, ir tik iš įrodymų visumos daryti išvadas apie tam tikrų įrodinėjimo dalykų konkrečioje byloje esančių faktų buvimą ar nebuvimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. sausio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-180-611/2021, 65 punktas ir jame nurodyta praktika). Išvados dėl įrodinėjimo dalyko įrodytinumo turi būti logiškai pagrįstos byloje surinktais duomenimis. Teismas gali konstatuoti tam tikros aplinkybės buvimą ar nebuvimą, kai tokiai išvadai padaryti pakanka byloje esančių įrodymų. Įrodymų pakankamumas byloje reiškia, kad jie tarpusavyje neprieštarauja vieni kitiems ir jų visuma leidžia padaryti pagrįstą išvadą apie įrodinėjamų faktinių aplinkybių buvimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. balandžio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-83-969/2021, 39 punktas).
59. CPK 178 straipsnyje įtvirtinta, kad šalys turi įrodyti aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus bei atskirtimus, išskyrus atvejus, kai yra remiamasi aplinkybėmis, kurių CPK nustatyta tvarka nereikia įrodinėti. Kasacinio teismo praktikoje pabrėžiama, kad įrodinėjimas civiliniame procese yra grindžiamas dviem pagrindiniais principais – rungtyniškumu ir dispozityvumu. Rungtyniškumo (runginis) principo esmė yra ta, kad šalys turi įrodyti aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus ir atskirtimus, išskyrus atvejus, kai yra remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti proceso įstatymu nustatyta tvarka (CPK 12 ir 178 straipsniai). Remiantis bendrąja įrodinėjimo naštos paskirstymo taisykle, įrodinėti privalo tas, kas teigia, o ne tas, kas neigia (lot. *ei incumbit probatio, qui dicit non qui negat*) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. gegužės 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-118-916/2021, 24 punktas).
60. Atsakovė priešieškinio reikalavimų prašė įpareigoti ieškovei iškelti jai nuosavybės teise priklausančius inžinerinius tinklus ir bet kokius kitus jai priklausančius daiktus iš atsakovei nuosavybės teise priklausančių negyvenamųjų patalpų. Teismų nustatyta, kad atsakovei nuosavybės teise priklausančiose rūsių patalpose, pažymėtose R-1, R-3, R-4, yra sumontuotos bendrosios pastato inžinerinės sistemos – daugiaučio gyvenamojo namo elektros įvado skydinės, šilumos valdymo ir apskaitos mazgas, šalto vandens įvadas su apskaitos prietaisu ir pagrindinė sklendė. Atsakovė, reikšdama priešieškinio reikalavimą dėl inžinerinių įrenginių išėlimo, privalo įrodyti tokio reikalavimo pagrįstumą, t. y. kad reikalavimas yra techniški, fiziškai ir finansškai įgyvendinamas.
61. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad atsakovė pateikė įrodymus, jog yra galimybė iškelti inžinerinius tinklus, pat pat kiek tai kainuotų. Teismas pažymėjo, kad nors atsakovė teismui pateikė įrodymus ne dėl visų inžinerinių tinklų išėlimo galimybių ir išlaidų, tačiau nusprendė, kad tai nepaneigė ieškovės pareigos įrodinėti savo atskirtimus dėl atsakovės reikalavimų (ne)pagrįstumo, o atsakovės nurodytos aplinkybės ir pateikti įrodymai leidžia daryti labiau tikėtiną išvadą, kad techninės galimybės įvykdyti atsakovės reikalavimus yra ir kad jų įgyvendinimas kainuos nebrangiai, apeliacinės instancijos teismas padarė pagrįstą pridėti prie tikrų išlaidų atlyginimo, skaičių.
62. Išvada, kad techninės galimybės įvykdyti atsakovės reikalavimus yra ir kad jų įgyvendinimas kainuos nebrangiai, apeliacinės instancijos teismas padarė pagrįstą pridėti prie tikrų išlaidų atlyginimo, skaičių.
63. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas, tenkindamas atsakovės priešieškinį, pažeidė įrodinėjimą ir įrodymų vertinimą reglamentuojančias proceso teisės normas, netinkamai taikė įrodinėjimo naštos paskirstymo taisyklę, todėl padarė nepagrįstą išvadą, kad pirmosios instancijos teismas nepagrįstai atmetė atsakovės priešieškinio reikalavimą.
64. Apibendrinamą išdėstytais argumentais teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikė ir aiškino materialiosios teisės normas, reglamentuojančias daugiaučių namų savininkų bendrosios teisės ir pareigas, nukrypo nuo šiuo klausimu suformuotos kasacinio teismo praktikos, taip pat pažeidė proceso teisės normas, reglamentuojančias įrodinėjimo taisykles, todėl pripažįsta esant teisinį pagrindą panaikinti apeliacinės instancijos teismo sprendimą ir palkiti galioti pirmosios instancijos teismo sprendimą (CPK 359 straipsnio 1 dalies 3 punktas).

Dėl kasacinio proceso nutraukimo

65. CPK 342 straipsnyje įtvirtinta, kad kasacinį skundą gali paduoti dalyvaujantys byloje asmenys. Kasacinio teismo praktikoje nurodoma, kad ar asmuo turi teisę paduoti kasacinį skundą, sprendžiama pagal tai, ar asmuo buvo dalyvaujantis byloje asmeniu. Dalyvaujantis byloje asmenimis pripažįstami proceso dalyviai, turintys teisinį suinteresuotumą bylos baigtimi. Kasacinį skundą paduodantis asmuo turi būti teisiskai suinteresuotas, kad būtų pakeistas ar panaikintas skundžiamas teismo sprendimas. Tai reiškia, kad kasacinį skundą gali paduoti tas dalyvaujantis byloje asmuo, kuriam skundžiamas teismo sprendimas yra nepalankus – varžo jo teises ar nustato papildomas pareigas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-17-378/2020, 33 punktas).
66. V. E. ir V. R., paduodami kasacinį skundą, savo procesinę padėtį įvardijo kaip trečiųjų asmenų. Jų kasacinis skundas buvo priimtas Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. rugsėjo 19 d. nutartimi. Nagrinėjama byla teisėjų kolegija nustatė, kad V. E. ir V. R. nėra dalyvaujantis byloje asmenys. Nors jie yra daugiaučio namo savininkų bendrosios teisės turėtojai, tačiau į bylos nagrinėjimą įtraukti nebuvo.
67. Pagal CPK 350 straipsnio 2 dalies 5 punktą kasacinį skundą atsakovas priimti, jeigu jis paduotas asmenis, neturinčios teisės inicijuoti kasacinį procesą. CPK 356 straipsnio 6 dalyje įtvirtinta, kad bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme metu nustatę, jog yra CPK 350 straipsnio 2 dalyje (išskyrus 3 punktą) nustatyti pagrindai atsisakyti priimti kasacinį skundą, kasacinis procesas nutraukiamas.
68. Paašikėjus, kad V. E. ir V. R. neturėjo teisės paduoti kasacinį skundą, konstatuotina, kad tokį skundą priimti nebuvė teisinio pagrindo, o jį vis dėlto priėmus, kasacinis procesas, vadovaujantis CPK 356 straipsnio 6 dalimi, negalėjo būti tęsiamas ir yra nutraukiamas.
69. V. E. gražinamas 2022 m. rugsėjo 8 d. mokėjimo nurodymu Nr. 202 AB SEB banke už kasacinį skundą sumokėtas 100 Eur žyminis mokestis (CPK 87 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 3, 5 daly).
70. Konstatavus, kad V. E. ir V. R. neturėjo teisės paduoti kasacinį skundą, jų turėtos bylinėjimosi išlaidos neatlygintinos (CPK 93 straipsnio 1 dalis).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

71. CPK 93 straipsnio 5 dalyje įtvirtinta, kad jeigu apeliacinės instancijos teismas ar kasacinis teismas, neperduodamas bylos iš naujo nagrinėti, pakeičia teismo sprendimą arba priima naują sprendimą, jis atitinkamai pakeičia bylinėjimosi išlaidų paskirstymą.
72. Pagal CPK 93 straipsnio 1 dalį šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. CPK 98 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, teismas priteisia iš antrosios šalies išlaidas už advokato ar advokatų padėjėjo, dalyvavusių nagrinėjant bylą, pagalbą, taip pat už pagalbą rengiant procesinius dokumentus ir teikiant konsultacijas. Dėl šių išlaidų priteisimo šalys teismui raštu pateikia prašymą su išlaidų apskaičiavimu ir pagrindimu. Šios išlaidos negali būti priteisiamos, jeigu prašymas dėl jų priteisimo ir išlaidų dydį patvirtinantys įrodymai nepateikti iki bylos išnagrinėjimo iš esmės pabaigos. Šalies išlaidos, susijusios su advokato ar advokato padėjėjo pagalba, atsižvelgiant į konkrečios bylos sudėtingumą ir advokato ar advokato padėjėjo darbo ir laiko sąnaudas, yra priteisiamos ne iš esmės, kaip yra nustatyta teisingumo ministro kartu su Lietuvos advokatų tarybos pirmininku patvirtintose rekomendacijose dėl užmokesčio dydžio (CPK 98 straipsnio 2 dalis).
73. Kasacinį skundą patenkinus, ieškove įgyja teisę į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą apeliacinės instancijos ir kasaciniame teismuose.
74. Už kasacinį skundą ieškove sumokėjo 100 Eur žyminį mokestį ir turėjo 1700 Eur išlaidų advokato pagalbai apmokėti. Apeliacinės instancijos teisme ieškove už atsiliepimo į apeliacinį skundą parengimą turėjo 500 Eur bylinėjimosi išlaidų. Ieškove pateikė šių išlaidų dydį pagrindžiančius įrodymus. Prašomos priteisti išlaidos neviršija Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinės bylose priteisimo užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio (redakcija, galiojanti nuo 2015 m. kovo 20 d.) 8.11, 8.13 punktuose įtvirtinto maksimalaus atlyginimo atstovavimo išlaidų dydžio, todėl jų atlyginimas priteistas ieškovei iš atsakovės (CPK 93 straipsnis).
75. Atsakovės patirtos bylinėjimosi išlaidos, tenkinus ieškovės kasacinį skundą, neatlygintinos.
76. Kasaciniame teisme su procesinių dokumentų įteikimu susijusios išlaidos sudaro 6,51 Eur (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. kovo 10 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu). Patenkinus ieškovės kasacinį skundą, šių išlaidų atlyginimas priteistas iš atsakovės (CPK 96 straipsnis).

3 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Paraikinti Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. birželio 30 d. sprendimą ir palikti galioti Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. kovo 14 d. sprendimą.
Priteisti ieškovei daugiabučio namo savininkų bendrijai „Vakarė“ (j. a. k. 142115615) iš atsakovės L. S. (a. k. (duomenys neskelbtini) 1800 (vieną tūkstantį aštuonis šimtus) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.
Priteisti ieškovei daugiabučio namo savininkų bendrijai „Vakarė“ (j. a. k. 142115615) iš atsakovės L. S. (a. k. (duomenys neskelbtini) 500 (penkis šimtus) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimo.
Priteisti valstybei iš atsakovės L. S. (a. k. (duomenys neskelbtini) 6,51 Eur (šešis Eur 51 ct) su procesinių dokumentų įteikimu susijusių išlaidų atlyginimo. Ši suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas 5662.
Nutraukti kasacinį procesą pagal V. E. ir V. R. kasacinį skundą.
Grąžinti V. E. (a. k. (duomenys neskelbtini) 2022 m. rugsėjo 8 d. mokėjimo nurodymu Nr. 202 AB SEB bankuž kasacinį skundą sumokėtą 100 (vieno šimto) Eur žyminį mokestį ir išaiškinti, kad žyminį mokestį grąžina Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, remdamasi šia nutartimi.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Davidonienė

Gediminas Sagatys

Doratas Šemas